

Luonnonvaraisten keräilytuotteiden valmistus-, pakkaus- ja myyntitoimenpiteistä

Mahdollisuuksia jatkojalostukseen –hanke, Anu Lavola, Itä-Suomen yliopisto

Tähän selvitykseen on koottu villiyrtytien, luonnonmarjojen ja sienien keräilyyn ja kauppakunnostukseen, perinteiseen tuotteistamiseen ja elintarvikevalmistukseen, sekä tuotteiden myyntiin ja pakkausmerkintöihin liittyvää ohjeistusta ja lainsäädäntöä. Tiedot on kerätty Ruokaviraston oppaista sekä Ruokavirasto.fi ja Finlex.fi verkkosivustoilta.

Pääsääntöisesti luonnosta kerätyistä kasviaineksista valmistettujen tuotteiden valmistamiseen liittyvä viranomaissääntely on suhteellisen vähäistä silloin, kun poimija itse valmistaa tuotteita perinteisesti elintarvikkeissa käytetyistä kasveista ja sienistä ns. perinteisin menetelmin. Sama pätee myös luonnonkasvien ja sienien ja niistä valmistettujen tuotteiden myynnin suhteen silloin, kun myynnin katsotaan olevan suhteellisen vähäistä ja kun tuotteita myydään muun elinkeinotoiminnan ohella.

Poimija on kuitenkin velvoitettu tunnistamaan ja nimeämään myytäväksi keräämänsä kasvit, sienet ja kasvinosat, sekä varmistamaan etteivät ne ole myrkyllisiä tai uuselintarvikkeisiin luettavia. Uuselintarvikkeisiin lukeutuvan keräilytuotteen myynti ja käyttö elintarvikkeissa tarvitsee erillisen luvan. Kasvit ja sienet on kerättävä puhtaisiin keräysastioihin ja tarvittaessa on pystyttävä osoittamaan, että ne on myös kerätty puhtailta kasvupaikoilta. Kun poimija itse valmistaa keräämistään luonnonaineksista tuotteita murskaamalla, pakastamalla, kuivaamalla, suolaamalla tai sienet ryöppäämällä ja keittämällä, ei tuotteiden vähäinen valmistus, pakkaus ja myynti vaadi erityisiä lupia tai kirjallisia ilmoituksia viranomaiselle.

Jos poimija valmistaa keräämistään luonnonvaraisista aineksista tuotteita myyntiin muuten kuin edellä mainituin perinteisin keinoin eli siten, että keräilyainesten luonne muuttuu ja se edesauttaa niiden hyödyntämistä elintarvikeketjussa (esim. hillot, mehut, pikkelssit), katsotaan valmistuksen kuuluvan elintarvikelainsäädännön piiriin. Samanlaiseksi lainsäädännön piiriin kuuluvaksi jatkojalostukseksi luetaan myös tuotteistaminen, joka tehdään muilta hankituista tai ostetuista luonnonaineksista, tai kun valmistajana ja myyjänä on joku muu kuin poimija itse. Tällöin keräilytuotteiden myyntivalmistuksesta on tehtävä kirjallinen omavalvonnan kuvaus ja elintarvikehuoneistoilmoitus kotipaikkakunnan elintarvikeviranomaiselle.

Elintarvikkeita myytäessä on niistä aina annettava lainsäädännön edellyttämät tiedot. Kun elintarviketta myydään toimijan nimellä tai toiminimellä, toimija itse on vastuussa tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä. Pakkausmerkinnät on tehtävä pakattuihin elintarvikkeisiin, jotka on tarkoitettu myytäväksi tai luovutettaviksi kuluttajalle tai suurtaloudelle. Tämä koskee myös internetin kautta etämyynnissä olevia pakattuja tuotteita. Pakkausmerkintöjen tulee olla kuluttajan selkeästi luettavissa ja ymmärrettävällä kirjoituskielillä. Yleisten merkintämääräysten mukaisia merkintöjä ei kuitenkaan tarvitse tehdä esimerkiksi pakkauksiin, joissa tuote toimitetaan irtomyyntiä varten kauppaan tai pakkauksiin, joissa tuotetta toimitetaan teollisuuteen. Tuotteen tiedot voidaan tällöin toimittaa asiakirjoina. Pakkaustoiminnassa on myös otettava huomioon, että kaikkien elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin tulevien materiaalien on sovellettava elintarvikekäyttöön ja haluttuun käyttötarkoitukseen. Niistä ei saa siirtyä elintarvikkeisiin haitallisia aineita.

Pakkaamattomista, ns. irtomyynnissä olevista tuotteista merkintätiedot voidaan ilmoittaa loppukuluttajalle kirjallisesti tai suullisesti tuotteen luovutuspaikassa. Kirjalliset tiedot voivat olla tuotteen läheisyydessä olevassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa. Suullisten tietojen saamisesta pyydettyä on ilmoitettava selkeällä tavalla tuotteen luovutuspaikassa.

Lainsäädäntöön liittyvää tietoa aihepiireittäin

Luonnonvaraiset keräilytuotteet

Luonnonvaraisten kasvien, kuten luonnonmarjojen, -yrttien ja sienien keräily omaan käyttöön on jokamiehenoikeuksien rajoitteet huomioiden vapaata, eikä elintarvikelainsäädäntö rajoita sitä millään tavalla. Jokamiehenoikeuden nojalla kuka tahansa voi kerätä metsästä vapaasti ruohovartisia kasveja, lukuun ottamatta rauhoitettuja lajeja. Sen sijaan puiden lehtien, silmujen ja vuosikasvaimien, kuten kuusenkerkkien, sekä pakurikäävän ja jäkälän kerääminen edellyttävät maanomistajan lupaa. Samoin mahlan ja pihkan juoksuttamiseen tarvitaan lupa. Kun keräilytoiminta muuttuu kaupalliseksi, eli kun tuotteita myydään kuluttajalle, kuuluu se elintarvikelainsäädännön piiriin. Lajintuntemus sekä sienten ja luonnonvaraisten kasvosien oikea tunnistaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä elintarviketurvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Etenkin myyntiin tarkoitetut keräilytuotteet on poimijan osattava tunnistaa oikein ja erottaa ne haitallisista tai jopa myrkyllisistä samankaltaisista lajeista, sillä elintarvikelain hengen mukaan elintarvikealan toimijan vastuulla on aina varmistua siitä, että kaupan pidetyt tuotteet ovat kuluttajalle turvallisia. Siten myös keräyspaikan tulee olla sellainen, jossa keräilytuotteet eivät ole altistuneet saastumiselle. Elintarvikelainsäädännön mukaan toimijan vastuu ulottuu tuotteidensa turvallisuuden lisäksi myös lainsäädännön tuntemiseen ja sen noudattamiseen. Luonnonvaraisten kasvien keräämisen ja myynnin kohdalla tulee yleisen elintarvikeasetuksen (EY) N:o 178/2002 lisäksi ottaa huomioon erityisesti uusielintarvikeasetus (EU) 2015/2283 sekä ravitsemus- ja terveystieteasetus (EY) N:o 1924/2006.

Ruokaviraston ohjeessa *Luonnonvaraisten kasvien elintarvikekäyttö* on tietoa 48 luonnonkasvin ja kasvosien pienimuotoisesta käytöstä elintarvikkeena sekä niiden uusielintarvikestatus EU:ssa. Ohjeesta käy ilmi, että aika suuri osa luonnon yrteistä ei ole elintarvikkeena sallittuja, ja joitakin voi käyttää vain pieniä määriä mausteena. Suositeltavaa onkin, että luonnonyrtejä sisältävään tuotteeseen valittaisiin taulukon pohjalta vain niitä yrtejä, joissa lukee ei uusielintarvike tai sallittu mausteseoksissa. Opas löytyy sähköisenä Ruokaviraston verkkosivustolta: https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/valmistus/yhteiset-koostumusvaatimukset/uuselintarvikkeet/luonnonvaraisten-kasvien-elintarvikekaytto_29092016.pdf

Ruokaviraston ohjeistusta luonnonyrteiden tuoteturvallisuudesta sekä uusielintarvikkeista löytyy osoitteesta: https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/valmistus/elintarvikeryhmat/kasvikset/luonnonyrteit_haitalliset_aineet_ja_uuselintarvikkeet.pdf

Tietoa luonnonmarjoista, -yrteistä ja sienistä, sekä niiden keruusta ja säilönnästä löytyy mm. Arktiset Aromit Ry:n verkkosivustolta. <https://www.arktisetaromit.fi>

Ruokavirasto ylläpitää ohjeellista listausta suositeltavista ruokasienistä:

<https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/elintarvikeryhmat/ruokasienet/suosittelavat-ruokasienet/>

Korvasienien käsittelylle on erillinen ohjeensa:

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa/estit/estit/elintarvikkeet/korvasieni_esite.pdf

Uuselintarvikkeet

Mahdollisuuksia jatkojalostukseen -hanke
1.6.2017-31.10.2019

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

BUSINESS
JOENSUU

Uuselintarvike voi olla mm. mikrobi-, sieni- tai leväpohjainen tuote, kasvi- tai eläinperäinen tuote. Vuoden 2018 alussa voimaan tulleen uuselintarvikeasetuksen (EU) 2015/2283 tarkoituksena on kaupallisesti myytävien elintarvikkeiden turvallisuuden varmistaminen. Sen mukaan elintarvikkeiden, joista ei ole aiempaa käyttökokemusta EU:n alueella, käyttöturvallisuus tulee varmistaa ennen niiden hyväksymistä elintarvikekäyttöön. Jos kasvilla tai kasvin osalla on ollut merkittävää käyttöä elintarvikkeena EU:n alueella ennen vuotta 1997, sitä ei lueta uuselintarvikkeeksi. Tällöin sitä voidaan käyttöhistorian perusteella pitää turvallisena ja sitä saa vapaasti käyttää kaikissa elintarvikkeissa. Luonnonyrttien kohdalla kukin kasvi, kasvinosa ja niiden käyttötarkoitus tulee tarkastella erikseen. Yleisen tulkinnan mukaan yrttitee-, mauste-, annoskoriste- tai muuta vastaavaa pienimuotoista käyttöä ei pidetä elintarvikkeen merkittävänä käyttönä. Kaiken kattavia listoja uuselintarvikkeista tai hyväksyttävistä tuotteista ei ole. Koska uuselintarvikkeiden käyttöturvallisuus tulee varmistaa ennakkoon, on uuselintarvikkeeksi luokitetulle keräilytuotteelle tehtävä uuselintarvikehakemus ja saatava positiivinen turvallisuusarvio (komission myönteinen päätös) ennen sen käyttöönottoa. Vain hyväksytyt uuselintarvikkeita voi tuoda markkinoille.

Luontaistuotteet / Ravintolisät

Luonnosta kerättävistä yrteistä pääosa lukeutuu elintarvikelainsäädännön alaisuuteen. Ravintolisät (luontaistuotteet, lisäravinteet) ovat elintarvikkeita, jotka poikkeavat muista elintarvikkeista ulkonäöltään ja käyttötavaltaan. Ravintolisä voi sisältää esim. useita yrtejä, vitamiineja ja muita kivennäisaineita. Myös yrttiuutteet luetaan ravintolisiksi. Ravintolisät ovat tiivistetyssä muodossa, niitä myydään annosmuodossa ja niiden tarkoitus on täydentää normaalia ruokavaliota. Niiden myyntiin ei tarvita lupaa. Ravintolisän markkinoille tuovan toimijan tulee kuitenkin tehdä ravintolisäilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastoon valvonnan helpottamiseksi ja kohdistamiseksi. Elintarvikkeiden ravitsemuksellisista tai terveyteen vaikuttavista ominaisuuksista saa kertoa, mikäli niistä on olemassa riittävää ja luotettavaa tutkimusnäyttöä. Vastuu tietojen oikeellisuudesta on toimijalla eli yrittäjällä. Ravintolisissä käytetyillä valmistusaineilla ei kuitenkaan saa olla lääkkeellisiä vaikutuksia eikä niitä saa markkinoida terveys- eikä lääkkeellisillä väittämillä.

Osa vahvoja lääkkeellisiä vaikutuksia omaavista luonnonyrteistä puolestaan kuuluu lääkevalmisteita koskevan lainsäädännön alaisuuteen ja ne on sisällytetty lääkeluetteloon. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea vahvistaa lääkeluettelon ja siihen kuuluvat rohdokset ja valmisteet. Kasvirohdosvalmisteet (myös perinteiset kasvirohdosvalmisteet), jotka on valmistettu yhdestä tai useammasta kasviperäisestä aineesta tai kasvirohdostuotteesta, luetaan kuuluvan lääkkeisiin. Lääkeluetteloon nimettyjen yrttien ja niistä tehtyjen valmisteiden kauppa on lääkelain alaista aina, kun niille ilmoitetaan lääkkeellisiä vaikutuksia. Kasvirohdosvalmisteille tulee hakea myyntilupa ja perinteinen kasvirohdosvalmiste tulee rekisteröidä ennen kuin valmisteet voidaan tuoda markkinoille (Fimea). Lääkevalmistetta voi myydä pääasiassa vain apteekeista.

Luonnonvaraiset keräilytuotteet alkutuotantona

Vaikka luonnonvaraisten marjojen, yrttien, sienten tai mahlan keräily luetaan elintarvikelainsäädännön puitteissa alkutuotannon piiriin (yleinen elintarvikeasetus (EY) N:o 178/2002, 3 artikla), ei niiden keräilystä, kauppaan saattamisesta, pakkauksesta, lyhytaikaisesta varastoinnista ja kuljetuksesta myyntipaikalle kuitenkaan tarvitse tehdä laissa säädettyä alkutuotantoilmoitusta, jos toimija on yksityinen henkilö tai toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena (MMM alkutuotantoasetus 1368/2011). Kun poimija itse käsittelee keräämänsä luonnontuotteet, käsittelyn katsotaan yleensä olevan vähäriskistä ja ei-ammattimaista toimintaa, josta ei tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta. Tällaiselta vähäriskiseltä alkutuotannolta ei myöskään vaadita aktiivisesti toteutettavaa ja seurattavaa omavalvontasuunnitelmaa. Itse kerättyjä, tuttuja ja perinteisiä luonnonvaraisia tuotteita voi myydä ilman viranomaisille tehtävää ilmoitusta. Alkutuotannon tuotteina luonnonyrtejä, -marjoja ja sieniä saa myydä suoraan kuluttajalle tai toimittaa vähittäismyyntiin enintään 10 000 kiloa vuodessa (Valtioneuvoston asetus eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista 1258/2011). Alkutuotantoilmoituksen tehneenä, myös muiden tuottamia vähäriskisiä alkutuotannon tuotteita voi myydä suoraan kuluttajille alle 10 000 euron arvosta vuodessa, kun toiminta tapahtuu muun elinkeinotoiminnan ohella. Jos alkutuotannon tuotteita myy suoramyyntinä yli vähäriskisessä

Mahdollisuuksia jatkojalostukseen -hanke
1.6.2017-31.10.2019

asetuksessa säädetyn määrän, joutuu myynnistä tekemään elintarvikehuoneistoilmoituksen. Aloittaessa säännöllisen kasvisten, marjojen ja/tai sienten myynnin, on siitä ilmoitettava oman kunnan elintarvikevalvojalle viimeistään 4 viikkoa ennen ensimmäisen myynnin aloittamista.

Ruokaviraston verkkosivustolla on oppaat kasvisten, marjojen ja sienten ulkomyyntistä, joissa annetaan ohjeita toreilla, kauppojen edustoilla, kauppakeskuksissa ja muissa vastaavissa paikoissa tapahtuvaa myyntiä varten. Niissä kerrotaan mm. tarvittavasta myyntihygieniasta ja mitä tietoja ulkomyyntissä olevista kasviksista on annettava.

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/myynti/ulkomyynti_kasvikset_marjat_sienet_fi.pdf

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/alkutuotanto/ohje_hevituotteiden_myyjille_kauppojen_sisa-ja_ulkopuolella_17044_2.pdf

Alkutuotannon toiminnan laajentamisesta, kasvikunnan tuotteiden myynnistä, jatkojalostustoiminnasta, elintarvikehuoneiston perustamisesta ja omavalvonnasta löytyy tietoa Ruokaviraston oppaasta *Elintarvikkeiden myynti ja kasvikunnan tuotteiden jalostaminen maatilalla*:

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/toiminnan-aloittaminen/pk/maatilan-tuotteiden-jalostamisen-ja-myyntin-aloittaminen/opas_elintarvikkeiden_myynti_ja_kasvikunnan_tuotteiden_jalostaminen_maatilalla.pdf

Luonnonvaraisten keräilytuotteiden jatkojalostus

Pääsääntöisesti, kun alkutuotannon tuotteita käsitellään niin, että niiden luonne muuttuu ja niitä voidaan hyödyntää elintarvikeketjussa ja -teollisuudessa, on kyseessä elintarvikehuoneistoilmoituksen vaativa jatkojalostustoiminta. Kun luonnonvaraisten sienten, marjojen ja yrttien keräilijä itse käsittelee keräilytuotteet perinteisin menetelmin, katsotaan tuotannon olevan elintarvikelainsäädännön puitteissa vähäriskistä ja ei-ammattimaista toimintaa. Luonnonvaraisten marjojen murskaaminen, jäädyttäminen tai pakastaminen, sienten tai yrttien kuivaus sekä sienten ryöppäys, keittäminen tai suolaus luetaan perinteisiksi, vähäriskisiksi toiminnoiksi, joka on siis mahdollista ilman viranomaisille tehtävää elintarvikehuoneistoilmoitusta. Kasvikunnan tuotteiden, sienten, hunajan, kananmunien ja muiden linnunmunien tuottajat on myös vapautettu omavalvonnan kuvauksesta, kun tuotanto vähäriskisen asetuksen 1258/2011 mukaista.

Poikkeuksena edellä mainittuun on korvasienten käsittely ja käsiteltyjen korvasienten myynti muualle kuin teollisuuteen. Korvasienten käsittely ja käsiteltyjen sienten myynti suoraan kuluttajalle, esimerkiksi torimyynti tai myynti vähittäiskauppaan mukaan lukien suurtalouteen, on sellaista toimintaa, josta on aina tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus kotikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Jos joku muu kuin poimija käsittelee luonnonvaraisia marjoja, sieniä tai yrttejä edellä mainituin tavoin, toiminnasta on tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus elintarvikevalvontaviranomaisille. Myös poimijan on tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus ja laadittava omavalvontakuvaus siinä tapauksessa, jos poimija valmistaa keräämistään luonnonvaraisista aineksista tuotteita myyntiin muuten kuin yllä mainituin perinteisin tai alkutuotantoon liittyvin tavoin (esim. hilloaminen, mehustus, pikkelöinti). Kotona valmistettuja marja- tai kasvisjalosteita esim. hilloja tai mehuja, jotka ovat nk. kohtalaisen riskin tuotteita, voi valmistaa muutaman erän koemarkkinointimielessä ja myydä esim. ulkomyyntissä yhden vuoden ilman viranomaiselle tehtävää ilmoitusta. Jos toiminta jatkuu tämän jälkeen, toiminnasta tulee tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus.

Marja- ja hedelmävalmisteiden tuotanto, koostumus, nimeäminen ja pakkausmerkinnät on määritelty erilaisissa säädöksissä, kuten mehuasetuksissa (2001/112/EY, MMM 662/2013), hilloasetuksissa (2001/113/EY, KTMa 474/2003) ja Ruokaviraston yleisissä elintarvikemääräyksissä (mm. Eviran ohjeet 17068/1, 17021/3,

17072/2). Ruokavirasto on koostanut ohjeistukset sekä hedelmähillojen, hyytelöiden ja marmeladien että hedelmä- ja kasvistäysmehujen ja tiettyjen vastaavien valmisteiden koostumus ja pakkausmerkinnöille:

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/pakkausmerkinnat/tuotekohtaisia_vaatimuksia_mehuohje-17072_2.pdf

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/pakkausmerkinnat/hillo-ohje_17021_3_valmis.pdf

Elintarvikkeista annettavat tiedot

Pakkausmerkinnät ovat tärkeitä; siksi niiden tekeminen elintarvikepakkauksiin on säädetty pakolliseksi ja ne on tehtävä aina elintarvikkeisiin, jotka on tarkoitettu luovutettaviksi valmiiksi pakattuina kuluttajalle tai suurtaloudelle. Elintarviketietoasetus (MMM 834/2014) koskee valmiiksi pakattuina ja pakkaamattomina luovutettavia, myytäväksi tai muuten luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita. Muulla luovutuksella tarkoitetaan elintarvikkeen antamista korvauksetta avustukseksi, lahjaksi, näytteeksi, kokeiltavaksi tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen. Internetin kautta etämyynissä olevasta pakatusta tuotteesta on ilmoitettava lähes samat pakolliset elintarviketiedot kuin tavanomaisessa myynnissäkin, ja tiedot on esitettävä myös etämyyntiin liittyvän aineiston yhteydessä. Merkintämääräykset koskevat myös esitteessä tai muulla tavoin myynnin yhteydessä annettavia tietoja. Elintarvikkeesta vastuussa olevan elintarvikealan toimijan velvollisuutena on huolehtia merkintöjen tekemisestä siten, että elintarvikkeesta annetut tiedot ovat totuudenmukaiset ja riittävät eivätkä johda kuluttajaa harhaan.

Tietojen antaminen koskee eräissä tapauksissa myös pakkaamattomia elintarvikkeita. Elintarviketietoja ei kuitenkaan tarvitse antaa pakkaamattomien elintarvikkeiden luovutuksen ja myynnin yhteydessä (allergioita ja intoleransseja aiheuttavia aineita ja tuotteita lukuun ottamatta), jos riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä ja elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta. Myöskään koulujen ja harrastekerhojen järjestämissä myyjäisissä, tai yksityishenkilön myydessä kotonaan valmistamia tuotteita, elintarviketietojen antaminen ei ole pakollista. Myytävien tai muuten luovutettavien elintarvikkeiden määrän tulee olla vähäinen. Tällaiseksi toiminnaksi katsotaan myös elintarvikkeiden vähäinen luovuttaminen muun elinkeinotoiminnan yhteydessä.

Elintarvikkeiden myynnin ja luovutuksen yhteydessä annettavasta tiedosta, sekä pakollisista pakkausmerkinnöistä ja muista merkintämääräyksistä ja niiden soveltamisesta löytyy lisätietoa Ruokaviraston verkkosivustolta löytyvistä oppaista:

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/elintarvikeala/elintarvikealan-oppaat/elintarviketieto-opas_eviran_ohje_17068_1_fi.pdf

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/toiminnan-aloittaminen/pk/pakkausmerkinnat/opas_elintarvikkeista_annettavat_tiedot.pdf

Erityisesti luonnonyrttejä ja yrteistä valmistettuja ravintolisiä koskevaa elintarvikelainsäädäntöä, pakkausmerkintöjä ja markkinoinnissa mahdollisesti käytettäviä ravitsemus- ja terveysväittämiä on käsitelty Ruokaviraston sivustolta löytyvissä esityksissä:

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/valmistus/elintarvikeryhmat/kasvikset/luonnonyrtit_elintarvikelainsaadanto_ ja_ravintolisat.pdf

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yritykset/elintarvikeala/valmistus/elintarvikeryhmat/kasvikset/luonnonyrtit_pakkausmerkinnat_markkinointi_ ja_vaitteet.pdf

Allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet löytyvät taulukoituna Ruokaviraston ohjeessa. Villiyrttejä, marjoja tai sieniä ei niihin kuulu.

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/henkilooasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/taulukko_1-allergioita_tai_intoleransseja_aiheuttavat_aineet.pdf

Pakkaamattomien elintarvikkeiden merkinnät

Ruokaviraston määritelmän mukaan pakkaamattomalla elintarvikkeella tarkoitetaan loppukuluttajalle sellaisenaan tarkoitettua elintarviketta, jonka kuluttaja itse pakkaa tai joka pakataan kuluttajan pyynnöstä elintarvikkeen luovutuspaikassa tai joka on valmiiksi pakattu elintarvikkeen luovutuspaikassa välitöntä myyntiä varten. Pakkaamattomalla elintarvikkeella tarkoitetaan myös elintarviketta, joka tarjoillaan heti nautittavaksi.

Pakkaamattomista elintarvikkeista annettavat yleiset merkintätiedot on ilmoitettava loppukuluttajalle kirjallisesti elintarvikkeen luovutuspaikassa pakkaamattoman elintarvikkeen läheisyydessä olevassa helposti havaittavassa ja selkeässä esitteessä tai taulussa tai muulla vastaavalla selkeällä tavalla. Tiedot voidaan antaa myös suullisesti, kun selkeällä tavalla ilmoitetaan, että tiedot saa pyydettäessä.

Vähittäismyyntipaikassa pakkaamattomista elintarvikkeista loppukuluttajalle on annettava seuraavat tiedot:

• Elintarvikkeen nimi • Elintarvikkeen ainesosat • Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet tai tieto siitä, mistä kyseisen tiedon saa • Tarvittavat säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet tarvittaessa • Toimijan nimi tai toiminimi ja osoite • Elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka tarvittaessa

Pakkaamattoman elintarvikkeen elintarvike-erän tunnus ja kirjain "L" on merkittävä kuljetuspakkaukseen, -astiaan tai -laatikkoon tai, jos tällaista ei ole, asiaan kuuluviin kaupallisiin asiakirjoihin. Merkintä on aina tehtävä pysyvällä sekä helposti havaittavalla ja luettavissa olevalla tavalla. Erätunnus on mahdollista korvata päiväysmerkinnällä, mikäli päiväysmerkintä annetaan päivän ja kuukauden tarkkuudella. Loppukuluttajalle ei tarvitse kuitenkaan ilmoittaa elintarvike-erän tunnusta pakkaamattomista tuotteista.

Pakattujen elintarvikkeiden merkinnät

Ruokaviraston määritelmän mukaan pakatulla elintarvikkeella tarkoitetaan elintarviketta, joka on ennen myyntiä suljettu päällykseen, rasiaan tai pussiin kokonaan tai osittain siten, että sen esille ottaminen edellyttää jonkinlaista avaamis- tai rikkomistoimenpidettä, kuten suojakalvon poistamista elintarvikkeen ympäriltä. Valmiiksi pakattujen elintarvikkeiden pakolliset elintarviketiedot on esitettävä suoraan pakkauksessa (tai siihen kiinnitettyssä etiketissä), jossa tuote luovutetaan kuluttajalle tai suurtaloudelle. Jos pakkaus sisältää sisemmän pakkauksen (sisäpakkaus) tai useampia sisäpakkauksia (ryhmäpakkaus) ei merkintöjä tule tehdä niihin, jollei ne ole selvästi nähtävissä ja luettavissa ulommaista pakkausta avaamatta (läpinäkyvä pakkaus). Pakattujen elintarvikkeiden pakkauksissa tulee olla seuraavat tiedot (yleiset ja pakolliset pakkausmerkinnät, elintarviketietoasetus 9 artikla):

• Elintarvikkeen nimi • Ainesosaluettelo tarvittaessa • Ainesosaluettelossa allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet korostettuna • Ainesosien tai ainesosien ryhmien määrät silloin, kun ainesosaa korostetaan pakkausmerkinnöissä • Elintarvikkeen sisällön määrä • Vähimmäissäilyvyysaika, parasta ennen merkintä tai viimeinen käyttöajankohta ja tarvittaessa pakastuspäivämäärä • Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet tarvittaessa • Käyttöohje tarvittaessa • Toimijan nimi tai toiminimi ja osoite • Elintarvikkeen alkuperämaa tai lähtöpaikka tarvittaessa • Elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaa ja maitotuotteissa käytetyn maidon alkuperämaa tarvittaessa • Ravintoarvomerkintä tarvittaessa • Erätunnus, joka kertoo samaan erään kuuluvat elintarvikkeet • Tunnustusmerkki eläimistä saatavissa elintarvikkeissa • Voimakassuolaisuusmerkintä tarvittaessa • Mahdolliset muut erityislainsäädännön vaatimat merkinnät

Jos pakattu elintarvike toimitetaan myymälän kautta loppukuluttajalle (tukkupakkaukset) tai elintarvike on tarkoitettu suurtaloudessa tapahtuvaan valmistukseen, prosessointiin tai pilkkomiseen, voidaan merkintätiedot antaa silloin asiakirjoissa. Tällöin pakkausmerkinnät sisältävät asiakirjat pitää toimittaa kyseisen

elintarvikkeen tukkupakkauksen mukana tai ennen elintarvikkeen luovutusta. Tällöinkin kaupassa tukkupakkauksesta puretussa, esillä olevassa pakkauksessa on oltava seuraavat merkinnät:

- Elintarvikkeen nimi
- Vähimmäissäilyvyysaika, parasta ennen merkintä tai viimeinen käyttöajankohta ja tarvittaessa pakastuspäivämäärä
- Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet tarvittaessa
- Toimijan nimi tai toiminimi ja osoite

Yleisten merkintämääräysten mukaisia merkintöjä ei tarvitse tehdä esimerkiksi pakkauksiin, joissa tavaraa toimitetaan irtomyyntiä varten kauppaan tai pakkauksiin, joissa elintarvikkeita toimitetaan teollisuuteen. Kaupalle ja teollisuudelle on kuitenkin annettava oikeat ja riittävät tiedot niiden käyttämistä elintarvikkeista, puolivalmisteista ja raaka-aineista, jotta ne voivat tehdä oikeat merkinnät myymiensä tai valmistamiensa tuotteiden pakkauksiin tai esitteisiin.

Ainesosan ilmoittaminen

Ainesosan määrää koskeva merkintä on tehtävä elintarvikkeen nimen yhteyteen tai ainesosaluetteloon kyseisen ainesosan kohdalle. Ainesosan määrä tulee ilmoittaa ainesosan käyttöhetken mukaisesti prosentteina kaikkien käytettävien ainesosien yhteismäärästä. Ainesosan määrä tulee ilmoittaa silloin, kun ainesosa yhdistetään elintarvikkeen nimeen tai kun ainesosaa korostetaan pakkausmerkinnöissä sanoin, kuvin tai muulla tavalla, tai kun ainesosa on elintarvikkeessa olennainen ja erottaa sen muista tuotteista, joiksi elintarviketta nimen tai ulkonäön vuoksi voisi muutoin luulla. Ainesosan määrää tarkoittava merkintä ei ole pakollinen, jos ainesosaa käytetään pieninä määrinä maustamiseen, tai jos valmisteen nimessä mainittu ainesosa ei vaikuta kuluttajan valintaan.

Hedelmä-, kasvis-, mauste- ja yrttisekoituksissa, joissa mikään ainesosa ei painoltaan ole olennaisesti määräävässä asemassa, ei ainesosien määrää tarvitse erikseen ilmoittaa.

